

BYZANTINA XRONIKA

ΤΟΜΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ

ВИЗАНТИЙСКІЙ ВРЕМЕННОИЪ

ИЗДАВАЕМЫЙ

ПРИ

ИМПЕРАТОРСКОЙ АКАДЕМИИ НАУКЪ

ПОДЪ РЕДАКЦИЮ

В. Г. Васильовскаго

Ординарнаго Академика.

и

В. Э. Роголя

Пр.-Доц. Слб. Унверситета.

ТОМЪ II.

Съ 9 рисунками.

САНКТПЕТЕРБУРГЪ, 1895.

КОММИССИОНЕРЪ:

С.-Петербургъ.

К. Л. Риккеръ, Невскій пр. 14.

Leipzig.

C. Ricker, Königsberger Str. 20.

ΜΥΖΗΘΡΑ - ΜΥΖΗΘΡΑΣ - ΜΥΣΤΡΑΣ.

Ὅτι τὰ ὀνόματα μυζήθρα καὶ Μυζηθρᾶς συγγενεύουσιν ἀλλήλοις, ἤσθάνοντο μὲν, ὡς φαίνεται, οἱ κάτοικοι τοῦ Μυζηθρᾶ κατὰ τοὺς παρελθόντας αἰῶνας, καθὰ μαρτυρεῖ ὁ κατὰ τὰ τέλη τοῦ 17 ου αἰῶνος ἀκμάσας Γάλλος Guillet, ὅστις καὶ ἔσκωπτεν αὐτοὺς ἐπὶ τούτῳ (πρβλ. Κοραῆ Ἀτάκτων Δ' 332 κέξ), ἤχασε δὲ καὶ Δουκάχιος ἐν ἑλλ. Λεξικῷ σελ. 992 ἐν λέξει μυζήθρα εἰπὼν *caseus laconicus, Misithraeus, nam et hodie Lacedaemon Misithra appellatur*. ἠρνήθη δὲ ὁ Κοραῆς (ἐνθα ἄνωτ.) δισχυρισθεὶς «ὅτι ἡ μυζήθρα οὐδὲν κοινὸν ἔχει μὲν τὴν σημερινὴν πόλιν τῶν Λακωνῶν» καὶ ὁ Ἄγγελος Καππώτας ἐν Μονογραφίᾳ περὶ τῆς πόλεως Μηστρᾶ (ἐν Καλάμαις 1880) σελ. 41 διδάξας ὅτι ὁ Μυζηθρᾶς οὐδὲν κοινὸν ἔχων τῷ μυζήθρα εἶναι παρεφθαρμένος ἐκ τῶν Γαλλικῶν λέξεων *maison du trône* καὶ σημαίνει τὴν διαμονὴν ἢ ἔδραν τοῦ θρόνου, ἤτοι τὴν πρωτεύουσαν καθ' ἣν ἔννοϊαν λέγεται *maison du roi*.

Πρὸ διετίας δὲ ὁ κ. G. Meyer ἐν Τουρκικαῖς Μελέταις σελ. 57 ζητῶν τὸ ἔτυμον τῆς λέξεως μυζήθρα εὕρισκε μὲν αὐτὸ ἐν τῷ ζυμῶ—ζυμήθρα—μυζήθρα κατὰ μετάθεσιν, οὐδὲν δὲ λέγει περὶ τοῦ Μυζηθρᾶ. Μετὰ ταῦτα ὁ κ. K. Krumbacher ἐν Βυζαντινῷ Περιοδικῷ Τόμ. β'. σελ. 307—8 ἀπέβαλε μὲν τὴν τοῦ κ. G. Meyer ἐκ τοῦ ζυμῶ παραγωγὴν τοῦ μυζήθρα, ἀποφαίνεται δ' ὅτι ἄλλοτε εἶχεν ὑποτοπᾶσαι συγγενεῖάν τινα τοῦ μυζήθρα καὶ Μυζηθρᾶς, φρονῶν καθὰ καὶ ὁ Δουκάχιος, ὅτι ἐκ τοῦ τοπωνυμικοῦ Μυζηθρᾶς παρήχθη ἡ προσηγορία μυζήθρα, διότι πολλάκις, λέγει, ἐδεστὰ καὶ ποτὰ, βιομηχανικὰ προϊόντα κ. τ. τ. λαμβάνουσι τὴν ἐπωνυμίαν αὐτῶν ἀπὸ τοῦ τόπου ἐν ᾧ παράγονται. Ἄλλ' ἐπειδὴ, ἐπιφέρει, ὁ τε τόνος καὶ τὸ γένος τοῦ μυζήθρα καὶ Μυζηθρᾶς διαφέρουσι, χωρίζει αὐτὰ ἀπ' ἀλλήλων καὶ περὶ μὲν τοῦ μυζήθρα κρίνει ὀρθὴν τὴν ἐκ τοῦ μύζω παραγωγὴν τοῦ αἰοιδίμου Κοραῆ, περὶ δὲ τοῦ Μυζηθρᾶς οὐδὲν λέγει.

Ὁ Κοραῆς διαλαβὼν περὶ τῆς λέξεως μυζήθρα ἐν Ἄτ. Δ. 332 κέξ. ἐδίδαξεν ὅτι παράγεται ἐκ τοῦ μύζω καὶ μυζᾶω, ὧν χρήσεις παρέθηκεν ἐκ τε τοῦ Ἑσυχίου καὶ Φωτίου μύζει: πιέζει, ἐκθλίβει· μύζοντες: ἐκπιέζοντες, καὶ τοῦ Μ. Ἐτυμ. ἐκμυζήσας: ἐκπίεσας· «ἐκ τούτων, ἐπι-

φέρει, συμπεραίνεται ὅτι ἡ μυζήθρα ἀπὸ τὸ μυζάω ἐσήμαινε κυρίως τὸ σκευὸς (ἀναλόγως τὸ δακτυλήθρα), τὸν τάλαρον δηλαδὴ, ὅπου ἐγένετο ἡ μυζήσις· ἔπειτα μετωνυμικῶς καὶ αὐτὸ τὸ ἐκμυζηθὲν καὶ πηχθὲν γάλα». Φωνητικῶς ἡ ἔτυμολογία τοῦ ἀοιδίμου ἀνδρὸς οὐδεμίαν ἀληθῶς παρέχει δυσκολίαν, ἀλλ' οὐδὲ σημασιολογικῶς φαίνεται παράδοξος, ὅταν τις ἐνθυμηθῇ, ὅτι οὐχὶ σπανίως τὰ περιεχόμενα ἀπὸ τῶν περιεχόντων λαμβάνουσι τὴν ὀνομασίαν· πρβλ. σορός = τάφος καὶ ὁ εἰς τὸν τάφον κατατιθεμένος νεκρός καὶ ὁ ἐσχατογήρως, ὁ ὅσον οὐπω μέλλων νὰ ἀποθάνῃ καὶ κατατεθῇ εἰς τὴν σορόν· τυπάρι λέγεται ἐν Κρήτῃ τεμάχιον κηροῦ, ὅπερ ἀναλελυμένον ἐχύθη ἐντὸς ἀγγείου, τύπου, τυπαρίου, καὶ ἔλαβε τὸ σχῆμα, τὸν τύπον αὐτοῦ· πρβλ. χόρτος παρ' Ὁμήρῳ καὶ ἔπειτα κ. τ. τ.

Ἄλλ' εἰ καὶ κατὰ ταῦτα εὐκόλος εἶναι ἡ μεταφορὰ αὕτη τῆς ὀνομασίας τοῦ περιεχομένου τυροῦ ἀπὸ τοῦ περιέχοντος ταλάρου, οὐχ ἦττον δὲν ἐπιβάλλεται ἡμῖν ἀναγκαιῶς ἡ παραδοχὴ ταύτης ἐν τῇ περὶ ἧς ὁ λόγος ἔτυμολογία. Αἰτία τούτου εἶναι ὅτι ἐν τῇ μέσῃ καὶ νεωτέρᾳ Ἑλληνικῇ τὸ ἐπίθημα —θρα-τρα δὲν δηλοῖ πλέον μόνον τόπον ἢ ὄργανον (ἀκέστρα, κυλίστρα κ. τ. τ. πρβλ. Leo Meyer Συγκριτ. Γραμμ. β'. 361 καὶ Brugmann, Grundriss β'. 201), ἀλλὰ προσέλαβε καὶ τὴν σημασίαν τῶν προσηγορικῶν θηλυκῶν ὀνομάτων εἰς-τρια τῶν δηλούντων τὰ θήλεα δρῶντα πρόσωπα. Ἐγένετο δὲ τοῦτο, διότι καθὰ τὰ εἰς-εὐς καὶ τὰ εἰς-ός καὶ τὰ εἰς-τήρ ἀρσενικὰ ἀρχαίῳθεν ἐσήμαινον τὸν τε δρῶντα καὶ κατὰ τινα προσωποποίησιν καὶ τὸ ὄργανον, τὰ εἰς-τήρ μάλιστα ἐν τῷ πεζῷ τῶν Ἀθηναίων λόγῳ. πρβλ. ἀμφορεὺς, ἀγωγεὺς καὶ ῥυταγωγεὺς καὶ (κάλαμοι) γραφεῖς, ὄχλεὺς, τομεὺς, τορεὺς, σφαγεὺς, φρυγεὺς κ. τ. τ., καὶ πομπός, βοσκός, ἀγός κ. τ. τ. ἀλλὰ καὶ τροχός, τροπός, δοκός, ζυγός, κοντός, νομός, κ. τ. τ. καὶ ἀορτήρ, ἀρυτήρ, ζωστήρ, καλυπτήρ, κλιντήρ, καμπτήρ, κρατήρ, λαμπτήρ, λουτήρ, πριστήρ, ραιστήρ, ῥυτήρ, κ. τ. τ., οὕτω καὶ τὰ εἰς-της ἤδη ἀπὸ τῶν ἀρχαίων χρόνων προσέλαβον καὶ τὴν τοῦ ὄργανου σημασίαν, πρβλ. ἀλέτης (ἄνος), ἀνδίκτης, ἀρτόπτης (= ἀρτοποιεῖον), ἀσκάντης, γραστρόπτης, διαβήτης καὶ ἐμπυριβήτης (τρίπους), ἐπενδύτης, κρατευταί, μετρητής (ὁ ἀμφορεὺς), ὄδοντοξέστης, παραστάτης, πότης (ὁ λύχνος παρ' Ἀριστοφάνει), λιθοπρίστης ὁ πρίων κ. τ. τ. Ἐν τῇ μέσῃ καὶ νεωτέρᾳ Ἑλληνικῇ ταῦτα ἐπέδωκαν μάλλον, διότι εἰς ἐκφρασίαν μὲν τοῦ δρῶντος προσώπου ἦλθον καὶ ἄλλαι καταλήξεις εἰς χρῆσιν λ. χ. ἢ Λατ. -άρις, ἡ ἑλληνικῇ-ās, περὶ ἧς κατωτέρω, εἰς παράστασιν δὲ τοῦ ὄργανου οὐτ' ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς οὐτ' ἄλλοθεν ἐπῆλθεν ἄξιον λόγου ἐπικούρημά τι, ἔμεινεν ἄρα ἡ κατάληξις-της ἀναγκαία πρὸς τοῦτο, ἐν ᾧ ἐκ τῶν ἄλλων χρήσεων ἐξέβαλον αὐτὴν ἄλλαι. Ἀναγράφω ὀλίγα παραδείγματα ἐκ

τῆς νεωτέρας Ἑλληνικῆς: ἀνεβάτης τὸ ὄρθιον ξύλον δι' οὐ οἱ μυλωθροὶ δύνανται ν' ἀνυψῶσι ἢ καταβιβάζωσι κατὰ βούλησιν τὴν περιστρεφόμενην μύλην καὶ κανονίζωσι τὴν ποιότητα τοῦ ἀλεύρου.

ἀντιπάτης καλεῖται ξύλον ἐν τῷ μυλῶνι, δέμπηγνύμενον μεταξὺ τοῦ σίφωνος (σίφουνοιῦ) καὶ τοῦ τοίχου ἀνθίσταται, ἀντιπατεῖ ὡς εἶπεῖν, καὶ ἐμποδίζει τὸν σίφωνα νὰ ἐκτοπισθῇ.

δάρτης = τὸ ξύλον δι' οὐ δέρουσι τὸ γάλα εἰς ἐξαγωγήν τοῦ βουτύρου ἐν Ἡλείᾳ.

δείκτης, ὀδοδείκτης ὠροδείκτης.

(ἐ)μπεράτης ὁ μοχλὸς τῆς θύρας ὡς εἰσερχόμενος, ἐμπερῶν εἰς τὴν ὀπὴν αὐτῆς καὶ κλείων. περάτης δὲ καλεῖται ὁ ὀδίτης, διαβάτης.

ζεύτης ἀντὶ ζεύκτης ἐν Κρήτῃ τὸ σχοινίον δι' οὐ κατὰ βούλησιν διευθύνουσι τοὺς ἀροτῆρας βούς.

ἐξώστης = τὸ balcon ἐν Κρήτῃ.

καθρέφτης = κάτοπτρον.

ποτηροπλύτης ἐν Ἰκάρῳ χόρτον τι χρησιμεῖον εἰσπλύσιν τῶν ποτηρίων.

κακοπλύτης ἐν Κρήτῃ τὸ μέρος τῆς γαστρὸς τῶν προβάτων ὁ κεκρύφαλος καλεῖται, ὃ ἅτε πολλάς ἔχων πτυχὰς δυσκόλως πλύνεται.

(τὸ-πλύτης λέγεται παθητικῶς ἐν τούτῳ, πρβλ. τὸ ἀρχαῖον εἰς-τηρ μετὰ παθητικῆς σημασίας ἐπίσης χαρακτήρ = τὸ κεχαραγμένον).

καταπότης ἢ καταβόθρα ἐν Κρήτῃ.

κλέφτης ἐν Κρήτῃ καλάμιον μικρὸν ὡς μια σπιθαμῇ, λεπτὸν καὶ ἐπίπεδον χρησιμεῖον εἰς τὸ διαπερᾶν τὸν στήμονα διὰ τοῦ κτενός, ὅπερ ἐπειδὴ ἀρπάζει ὡς εἶπεῖν τὸν στήμονα καὶ πρὸς ἑαυτὸ ἔλκον διαπερᾶ διὰ τοῦ κτενός λέγεται κλέφτης.

λυχνοστάτης ὁ λυχνούχος καὶ σταμνοστάτης ὁ τόπος ἐφ' οὐ τίθενται αἱ στάμνοι, καὶ παραστάτης ἢ παραστάς τῆς θύρας.

μπήχτης μάχαιρα καὶ καθ' ὄλου πᾶν ὅτι ἐμπήγνυται.

μπλάστης ἐν Ἡλείᾳ ἢ σανὶς ἐφ' ἧς πλάττουσι τὸν ἄρτον, ὃ ἐν Κρήτῃ πλαστερόν καλοῦσιν ἤτοι πλαστηρόν, ἀλλαχοῦδὲ πλάστης.

μπλέχτης ἐν Κύθῳ τὸ ὑποσκέλισμα τῶν παλαιόντων, ὡς ἐμπλέκον αὐτοὺς καὶ οὕτω καταβάλλον.

ξύστης καὶ τυροξύστης ἢ τυρόκνηστις.

σαρκοθρέφτης = ἐμπλαστόν τι εἰς κλείσιν τῶν πληγῶν.

σκυλλοπνίχτες λέγονται τὰ μικρὰ πλοιάρια καὶ εὐτελεῖ τινα ἄπια, ἅτε ἱκανὰ νὰ πνίξωσι καὶ τοὺς κύνας.

σύρτης = μοχλὸς τῆς θύρας.

σφίχτης (= σφιγκτήρ) μακρόν ξύλον δι' οὐ περιστρέφοντες τὸ ἀντίον σφίγγουσι καὶ ἐκτείνουσι τὸν στήμονα ἐν Κρήτῃ.

σφάχτης = ὄξεια ἀλγηδῶν, ὡς σφάζουσα. πρβλ. Προδρόμου Γ. 286 ἀντίς φαεῖν τὸν σφάχτην (οὕτω γραπτέον καὶ ἐν στίχῳ 620 σφάχτην ἀντιστάχτην).

ταράχτης λέγεται ἐν Κρήτῃ ξύλον τῶν τυροποιῶν δι' οὐ ταραττουσιν τὸ πεπηγός γάλα, ὃ καὶ ἀηδόνησος καὶ ἀηδονήσι (δονήσιον) λέγεται.

τρίφτης, πιπεροτρίφτης (παρὰ Προδρόμῳ Ε' 129 καὶ πεπεροτρίφτας ΣΤ' 199, 203, 205). τρίφτης λέγεται ἐν Κρήτῃ ξύλον ἐπίμηκες δι' οὐ εἰσάγουσι τὰ ξύλα εἰς τὸν φούρνον καὶ τρίβουσι τὸ ἔδαφος αὐτοῦ, ἐν Χίῳ δὲ λέγεται οὕτω ἢ τυρόκνηστις.

Καθ' ὃν ἄρα τρόπον ἀρχαιοθεν ἤρκει ἐν καὶ μόνον ἐπιθημα-ός-εὺς, τήρ-της εἰς ἔκφρασιν τῶν τε δρώντων ἀρρένων προσώπων καὶ τῶν ὀργάνων, οὕτως ἐνομισθῆ ἐν τοῖς μεσαιωνικοῖς καὶ νεωτέροις χρόνοις ὅτι ἤρκει μία μόνη κατάληξις εἰς δήλωσιν ἀμφοτέρων τῶν τάξεων, ἤτοι τῶν τε δρώντων θηλέων προσώπων (πρότερον εἰς-τρία) καὶ τῶν τόπων ἢ ὀργάνων (πρότερον εἰς-τρα-θρα). Ἐπειδὴ δ' ἡ τῶν προσηγορικῶν κατάληξις-τρια συνίζησιν παθοῦσα ἐγένετο-τρια ὥστε προσήγγισε πλεῖστον τῆ τοῦ τόπου καὶ τοῦ ὀργάνου-τρα, ἐξέλιπε δὲ καὶ ἡ διάφορος ποσότης τοῦ τελικοῦ-α τῶν εἰς-τριά καὶ τρα-θρα, ἦτο δ' εὐφρονότερα ἢ-τρα τῆς-τρια, διὰ ταῦτα προετιμήθη ἢ-τρα. Ἐντεῦθεν ἤδη ὁ Πρόδρομος λέγει χορδοκοιλίστρα ἀντὶ χορδοκιλίστρια Γ'. 337. Ὅτι δὲ κατ' ἀναλογίαν τῶν εἰς-τρα μετεβλήθησαν ἐν τῷ προφορικῷ λόγῳ τὰ εἰς-τρια καὶ ὅτι ἦν ποτε χρόνος ὅτε ἐπεκράτει σάλος κατὰ τὴν χρῆσιν τῶν ἐπιθημάτων τούτων-τρια καὶ -τρα, τούτου ἀπόδειξιν τρανῆ παρέχει ἡ ἐν Χίῳ καὶ τοῖς ἐκεῖ περίξ λαλουμένη Ἑλληνικῇ, ἣτις οὐ μόνον ἀκόμη σήμερον διασώζει προσώπων δηλωτικὰ ἀλλὰ καὶ ὀργάνων εἰς-τρια, πρβλ. κλέπτρια, μεθύστρια, ξύστρια, πατήτρια πλύστρια, βράφτρια, σφυρίχτρια· καθ' ἃ καὶ ἡ ὀδοντάγρα ἐγένετο ὀδοντόγρια ὡς ὀργάνου δηλωτικῇ ἐν Ἀλατσατοῖς, πολίχνη ἀπέναντι τῆς Χίου ἐπὶ τῆς Ἀσίας.

Κατὰ ταῦτα σήμερον λήγουσιν ἐν τῇ συνήθει Ἑλληνικῇ εἰς-τρα οὐ μόνον τὰ τόπου καὶ ὀργάνου δηλωτικὰ ἀλλὰ καὶ πολλὰ προσηγορικὰ μετ' ἐνεργητικῆς ἢ καὶ παθητικῆς σημασίας, πρβλ. ἀλμυρήθρα = φυτόν τι.

ἀπλώστρα = τόπος ἐνθα ἀπλώνουσιν.

ἄφτρα = νόσος τοῦ στόματος ὡς ἄπτουσα, ἀνάπτουσα, καίουσα (= ἄφθα).

βυζάστρα = ἡ τροφὸς καὶ τὸ ὄργανον δι' οὗ τὰ βρέφη πίνουσι τὸ γάλα, ἐν Χίῳ βυζάστρια.

γαργαλήθρες αἱ περὶ τὸν λαϊμόν ἐλαται αἱ ἐξοιδανονται, ἐν Χίῳ γαργαλίδες.

γεννήτρα = γεννώσα.

γλυκερήθρα ὄνομα σταφυλῆς ἐν Ζακύνθῳ καὶ ἐν Ἡλείᾳ. πρβλ. καὶ

ξινήθρα = κηπουρικὴ βοτάνη ὄξινος.

δαχτυλήθρα = δαχτυλήτρα ἐν Χίῳ.

δουλεύτρα = ἡ ἐργάτις.

διάστρα ὁ τόπος ἔνθα διάζονται, καὶ ἡ διαζομένη γυνή.

θερίστρα = θερίστρια.

θερμάστρα.

Καθίστρες τοποθεσία ἐν Ἡλείᾳ, ἔνθα παρὰ τὴν ὁδὸν ὑπάρχουσι λίθοι ἐπιτήδειοι ἵνα ἐπ' αὐτῶν καθίσῃ τις.

καλαμήθρα = καλάμη τοῦ σίτου ἐν Κύμῃ.

καλαμίστρα ἐν Κύθῳ ἢ καλαμίζουσα, ἔπειτα ἡ διαβάλλουσα (πρβλ. τολουπέειν), ἡ λάλος, ἡ αἰσχρά.

καλέστρα = ἡ καλοῦσα.

κανδηλήθρα ἡ συσκευὴ, ἡ φέρουσα τὴν θρυαλλίδα ἐν τῇ κανδήλᾳ.

καταβόθρα = βάραθρον.

καυκαλήθρα ἢ καυκαλὶς.

κερήθρα = κηροῦ πλάξ μετὰ μέλιτος.

κηδεύτρα = ἡ κηδεύουσα, ἡ ἐπιμελὴς οἰκοδέσποινα, νοκοκυρά.

κλέφτρα = κλέπτρια, ὁμοίως ἐν Σαχλήκῃ 462 κλέπτρα, Τετραποδ. 285 καὶ Πουλλολόγου 442, καὶ ἐν Χίῳ κλέπτρια.

κλύστρες (κωπελλιές ἐν Σαχλήκῃ β 483).

κλώστρα = ἡ κλώθουσα (Τετραποδ. 515).

κολάστρα ἐν Ἡλείᾳ = πῖαρ (colostra) καὶ κουλιάστρα ἀλλαχοῦ, ἐν δὲ Κύθῳ κλώστρα.

κοκκαλήθρα μέγα κόκκαλον ἐν Ἡπείρῳ.

κολυμβήθρα.

Κονίστρες κώμη ἐν τῇ τῆς Κύμης ἐπαρχίᾳ.

Κουκκίστρα τοποθεσία ἐν Ἡλείᾳ.

κουκουλλήθρα ἡ ἐν τῷ μελανόδοχῳ κλωστή, ἣτις ὡς λαμβανομένη ἐκ τῶν κουκουλλίων, ὠνομάσθη οὕτως.

κουρεύτρα ξύλον πεπηγὸς ἐπὶ τῆς γῆς ἀπολήγον ἄνω εἰς δίκρανον, ἐφ' οὗ θέντες τὸν τράχηλον τοῦ ζώου κείρουσιν.

κουτσομούτρα Πουλλολόγῳ 481.

κόφτρα = ἡ κόπτουσα φορέματα.

κρεμάστρα = κρεμάθρα.

χρομμυδίστρα τόπος ἐν ᾧ ἐφυτεύθησαν καὶ ὅθεν ἐξήχθησαν χρόμμουα,
ἐν Ἡλείᾳ.

κυλίστρα.

Λακκήθρα κώμη ἐν Κραναιᾷ τῆς Κεφαλληνίας.

Λούστρα τοπωνυμία πηγῆς καὶ ὄρους ἐν Ἡλείᾳ.

μαζώχτρα = ἡ ἐλαίας συλλέγουσα.

μαθεύτρα = μαθήτρια ἐν Δηγήσει Γαδάρου 106.

μαντεύτρα Διήγ. Γαδάρου 104, ἀλλὰ Συναξαρ. Γαδάρου 57 μαν-
τεύτρια.

μασουρήθρα = μασούρι γεμάτον.

μαυλίστρα, καὶ Σαχλήκη β'. 484 μαυλίστρες, ἀλλὰ 405 μαυλίστριες.

μεθύστρα = ἡ μέθυσος, καὶ ἐξάνθημα ἐπὶ τῶν δακτύλων· μεθύστρια
ἐν Χίῳ.

μελανομύτρια ἐν Πουλλολόγῳ 317, ἀλλ' ἐν 481 κουτσομύτρια.

μολυβήθρα = μολύβδαινα (λέγεται καὶ μολυβίδα), καὶ ἡ κανδη-
λήθρα.

μπουρμπουλήθρα = φουσαλλίς ἐν Κύθνῳ = χρυσοκάνθαρος.

μυζήθρα = τυρός τις περὶ οὗ κατωτέρω. Ποικίλως ἀπαγγέλλεται, ἦτοι

μουντζήθρα ἐν Τριπόλει, μυντζήθρα ἐν Ἡλείᾳ, μουζήτρα ἐν Χίῳ,
καὶ μεζήθρα ἐν Μεγάροις.

μυρολογίστρα, ἐν Πουλλολόγῳ 407 μυρολογίστρια.

ξύστρα = ξυστήρ (ξύστρια τοῦ τυριοῦ ἐν Χίῳ).

ὀδοντάγρια ἐν Ἀλατσάτοις ἢ λαβίς, θερμαστρίς, καρκίνος.

ὀρχήστρα τόπος ἐν ᾧ τὰ ἀρνία παίζουσι, ὀρχειοῦνται.

πατήτρα τοῦ ἐργαλειοῦ (ιστοῦ), καὶ ὁ ἀναβολεὺς τοῦ σάγματος.

πατηθρες (ἐν Κρήτῃ πατητηρες) = ξύλα τοῦ ιστοῦ, ἐφ' ὧν πατοῦσα ἡ
ὕφαινουσα καθέλκει τοὺς μίτους.

πιτσυλήθρα ἐν Κύθνῳ κλυστήρ δι' οὗ οἱ παῖδες πιτυλλίζουσι ἀλλή-
λοις παίζοντες.

πλάτρα ἐν Σέρραις = πράτρια.

πλύστρα = πλύντρια, πλύστρια ἐν Χίῳ, καὶ λίθος λεῖος ἐφ' οὗ αἱ γυ-
ναῖκες πλύνουσι τὰ φορέματα.

πολεμίστρα ἑπαλξίς.

Πούληθρα κώμη ἐν Κυνουριά.

πουρήθρα = σκελίς σκορόδου ἐν Ἡλείᾳ.

πρασουλήθρα = ἄγριον πράσον.

προξενήτρα = ἡ τοὺς γάμους συνάπτουσα.

ράφτρα = ράπτρια· ράφτρια ἐν Χίῳ.

σιάχτρα = από τοῦ-(ι)σιάζω ὄργανον τεκτονικόν, ὁ κανών.

σ(ι)ταρήθρα πτηνόν ἐνδιαιτώμενον ἐν τοῖς ἀγροῖς τοῖς ἐσπαρμέναις σίτω, πρὸς δὲ καὶ λάχανόν τι ἐν Κρήτῃ.

σκαλίστρα = ἀξίνη, ἐν Κρήτῃ σκαλίδα, σκαλιστήρι.

σκυλλοπνίχτρα σταφυλῆς εἶδος ἐν Ἡλείᾳ (ἴδε ἀνωτέρω σκυλλοπνίχτης).

σουρεύτρα = ἡ διαβάλλουσα, σουρεύουσα, ἀπὸ τοῦ σουρεύω.

σουρίστρα ἐν Ἡπίρῳ = σῦριγξ.

σουσουρήθρα = σεισπυγίς.

συγγρουλήστρες Σαχλ. β 485, σήμερον ἐν Κρήτῃ συργουλίστρα καὶ συργουλλίζω ἢ συργουλεύω = θωπεύω παῖδας.

συζεύτρα ἐν Κρήτῃ ἢ γυνὴ τοῦ συζευτοῦ, συζευκτῆς δὲ ὁ συνήθως κωλλήγας (collega) καὶ ἐν Νάξῳ κοντουμπερνάλης (contubernalis) λεγόμενος.

σφίχτρα ἐν Ἡλείᾳ ὁ ἐν Κρήτῃ σφίχτης τοῦ ἰστοῦ.

σφυρίχτρα = ἡ σῦριγξ (ἐν Πουλλολόγῳ 630 ἀναγινώσκεται σφυρίχτρια ἐπὶ τοῦ ὄργανου ἀντὶ σφυρίχτρα), ἐν Ἡπίρῳ καὶ σφυρίστρα.

τουφεκῆθρα ἢ ἐπὶ τῶν ἐπάλλξεων ὀπή δι' ἧς βάλλουσι, τουφεκίζουσιν.

τσούχτρα ἔντομον ὅπερ δάκνον τσοῦζει (Ἡλείᾳ).

τυλίχτρα = ὁ τόπος ἔνθα περιτυλίσσεται ὁ στήμων περὶ τὸ ἀντίον.

χαλάστρα = τὰ χαλάσματα, ἐρείπια, ἔπειτα μεταφορικῶς ματαίωσις μελετωμένης πράξεως.

χιονίστρα = χεῖμετλον.

χορεύτρα καὶ ἡ χορεύτρια καὶ ὁ τόπος ὅπου χορεύουσιν. ἐν Χίῳ χορεύτρια ἢ χορεύουσα.

χωνεύτρα = καταβόθρα ὡς χωνεύουσα.

χωρίστρα = ἐν Χίῳ χωρίστρια ἢ χωρίζουσα τὴν κόμην γραμμῆ, καὶ ἡ χωρίζουσα τὰ ἀνδρόγυνα γυνὴ λέγεται ἀνδρογυνοχωρίστρα.

ψεύτρα = φιλοψευδής, ἐν Χίῳ ψεύτρια (ἀντὶ ψεύ(σ)τρια).

ὠχῆστρα βοτάνη τις βαφικὴ ὠχρῶν, κιτρίνων, ἐκ τοῦ ὠχρός ὠχ(ρ)-ῆστρα ἐν Ἡλείᾳ.

Ἐκ τῶν εἰρημένων γίνεται δῆλον, ὅτι τὸ μυζήθρα, ἂν ἐπλάσθη μετὰ τὴν σύγχυσιν τῶν ἐπιθημάτων -τρια καὶ -τρα -θρα, ἡ δύνατο ἐξ ἀρχῆς νὰ σημαίνῃ οὐχὶ τὸ σκεῦος, ἐν ᾧ ἡ μύζησις, ἀλλ' αὐτὸν τὸν ἐκμυζώμενον, πιεζόμενον τυρόν.

Δυστυχῶς δὲν δυνάμεθα νὰ ὀρίσωμεν τὸν χρόνον τῆς δημιουργίας αὐτοῦ, ἀφ' οὗ τὰ πρῶτα μαρτύρια αὐτοῦ εὐρίσκονται ἐν τοῖς Κρητικῶς ἔργοις τοῦ δεκάτου ἐβδόμου αἰῶνος, παρ' Ἀγαπίῳ τῷ Λάνδῳ καὶ ἐν τοῖς

Κρητικοῖς δράμασιν. πρβλ. Γυπαρ. Α'. 383 γάλα, μζιθρα και τυρί, λου-
κάνικα και άπάκι. Άγαπίου Λάνδου κεφ. 67 ή μζιθρα όταν είναι και αύτη
νωπή, 184 όταν τυροκομήσης τὸ γάλα και κάμης τήν μζιθραν. κ. τ. λ.
Άλλ' όμως αν ένθυμηθώμεν ότι τὸ ὄνομα Μυζηθρας άπαντᾶ εν τῷ δε-
κάτῳ τρίτῳ αιώνι, κατὰ πρῶτον εν τῷ Χρονικῷ τοῦ Μορέως, καθ' ὅσον
ἤξεύρω¹⁾, και ότι, καθ' ἃ ἐλπίζω, άποδείκνυται πιθανώτατα ή συγγένεια
τοῦ Μυζηθρας πρὸς τὸ μζιθρα, τότε ανάγκη νά αναχθῆ ή δημιουργία τῆς
λέξεως μζιθρα εις παλαιότερους χρόνους. Άν δὲ πρὸς τούτοις λάβωμεν πρὸ
ὀφθαλμῶν ότι αντι τοῦ μύζω και μζιάω λέγεται σήμεραν βυζάνω, και ότι
τὸ οὔτω μετὰ τοῦ β αντι μ βυζάνω τοῦτο εὑρίσκειται ἤδη παρὰ Ἰωάννη τῷ
Νηστευτῇ (1924, Α.), συγγραφει τοῦ ἔκτου αιώνος, τότε δῆλον ότι δύναται
νά τεθῆ ή άρχή τῆς λέξεως εις πολλῶ παλαιότερους χρόνους· λέγω δύναται
και ὄχι ὀφείλει, διότι δύναται τις πάντοτε νά υποθέσῃ ότι εν τῇ χώρᾳ εκείνη
εν ἣ ἐπλάσθη, ὅτε ἐπλάσθη, ή μζιθρα, τὸ μζιάω άντεχε πλείονα χρόνον
ἢ εν ἣ ἐγεννήθη τὸ βυζάνω, και ἤς τήν χρῆσιν ἤξευρεν Ἰωάννης ὁ Νη-
στευτῆς κατὰ τὸν ἔκτον αἰῶνα.

Εἶδομεν άνωτέρω ότι ὁ μὲν Δουκάγκιος συνῆψεν και ότι ὁμοίως ὁ κ.
Krumbacher συνῆπτε πρότερον τὰ ὀνόματα μζιθρα και Μυζηθρας, ὁ δὲ
Κοραῆς ἠρνήθη τήν συγγένειαν ταύτην, ὁ δὲ Καππώτας παράγει τὸ Μυ-
ζηθρας ἀπὸ τοῦ maison du trône. Περὶ τῆς ἔτυμολογίας ταύτης τοῦ Κ.
Καππώτου δύναται προσφωῶς νά ρηθῆ ὁ άφορισμὸς τοῦ Voltaire, καθ' ὃν
ή ἔτυμολογία είναι τέχνη εν ἣ τὰ μὲν σύμφωνα σχεδὸν οὔδεμίαν ἔχουν
σημασίαν, τὰ δὲ φωνήεντα ἀπολύτως οὔδεμίαν. Διότι ἀληθῶς πασῶν τῶν
συλλαβῶν τὰ φωνήεντα φαίνονται μεταβεβλημένα και παρηλλαγμένα,
maison du trône — Μυζηθρας. Ὅτι δ' ή ὀρθογραφία Μη οὔδεν ἀπολύτως
σημαίνει, είναι προφανές.

Πρόσθεσ τούτοις ότι ὅλως άπίθανος φαίνεται ή τηλικαύτη και αὐτόχ-
ρημα τελεία διαστροφή τοῦ ὀνόματος εν οὔτω βραχεῖ χρόνῳ ἀπὸ τῆς κτί-
σεως τοῦ φρουρίου τῷ 1249 μέχρι τοῦ 1325 ὅτε πάντως ἦτο συγγεγραμ-
μένον τὸ χρονικὸν τοῦ Μορέως τὸ παρέχον τὸ ὄνομα Μυζηθρας (πρβλ.
John. Schmitt, Die Chronik von Morea 38, 126). Άλλ' ἔκτός τῶν φω-
νητικῶν τούτων λόγων βοᾶ κατὰ τῆς ἔτυμολογίας ταύτης και ή ἱστορία,
ἣτις αναφέρει τήν ἔδραν τῶν Φράγκων ἡγεμόνων εν Άνδραβίδα και Γλα-
ρέντζα τῆς Ἡλείας, οὔχι δὲ εν Μυζηθρᾷ τῆς Λακωνικῆς. Άν λοιπὸν ἐκ τοῦ

1) Ἐν τῷ χρονικῷ τούτῳ γράφεται ποικιλοτρόπως ἦτοι Μζιθρᾶ 1163, 1671, 1713,
3136, 8174, 3202, 3321, 3511, Μεζιθρᾶ 3557, 4263, 4275, Μυζηθρᾶ 3005, 3051, 5361, 5548.
Άλλ' όμως ἀείποτε τρισύλλαβον και ἐπὶ τῆς ληγούσης τονίζομενον.

maison du trône παρήγετο ὄντως ὁ Μυζηθράς, ἔδει νὰ κείται οὗτος ἐν Ἡλείᾳ, οὐχὶ δὲ ἐν Λακωνικῇ. Καὶ δύναται μὲν τις ν' ἀντείπῃ, ὅτι ἔδωκε μὲν ὁ Γουλιέλμος κτίζων τὸ φρούριον εἰς αὐτὸ τὴν ὀνομασίαν ταύτην σκοπεύων νὰ τὸ καταστήσῃ πρωτεύουσαν, ἠναγκάσθη δ' ὅμως ν' ἀποδώσῃ τὴν χώραν ταύτην καὶ διὰ τοῦτο δὲν ἐγένεεν ὁ Μυζηθράς ὄντως ἔδρα, maison du trône, τῶν πριγκίπων τῆς Ἀχαΐας, ὅπως κατ' ἀρχὰς ἐσκοπεῖτο, τὸ ὄνομα δ' ὅμως παρέμεινεν ὡς ἐτέθη. Ἄλλ' εἰς τὴν ἀντίρρησην ταύτην παρατηρῶ ὅτι οὔτε μαρτυρίαν τινὰ περὶ τούτου ἔχομεν ἡμεῖς, οὔτε πιθανότητά τινα φαίνεται μοι ἔχον τὸ πρᾶγμα αὐτὸ καθ' ἑαυτό· διότι οὔτε ἐν τῷ κέντρῳ τῆς Πελοποννήσου οὔτε ἐν τῷ εὐφορωτάτῳ καὶ τοῖς ἱπποῖς προσφόρῳ οὔτε παρὰ τὴν θάλασσαν, ὁπόθεν ἐκ Γαλλίας ἠδύναντο οἱ Φράγκοι νὰ ἐλπίζουσι ποτὲ βοήθειαν ἔκειτο ὁ Μυζηθράς.

Πρόσθετες ὅτι ὁ προκάτοχος Γουλιέλμου τοῦ Α' Γοδοφρέδος ὁ Β' ἤδη πρότερον (πρὸ τοῦ 1223) εἶχε κτίσει τὸ κύριον ἔρεισμα τῆς φραγκικῆς δεσποτείας ἐν Πελοποννήσῳ, ἦτοι τὸ ὀχυρώτατον φρούριον Χλομούτσι ἐν Ἡλείᾳ, ὅπερ μετὰ τῆς Ἀνδραβίδας κατέστη ἡ μόνιμος διαμονὴ τῶν Φράγκων ἡγεμόνων, ὅτι ἐν Ἀνδραβίδᾳ ἔκειντο οἱ τάφοι τοῦ τε πατρὸς καὶ τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ Γουλιέλμου τοῦ Β', ὅτι αἱ πόλεις αὗται ἔκειντο ἀκριβῶς ἐν Ἡλείᾳ, ἧς τὴν ἀμεσον κυριαρχίαν εἶχον οἱ πρίγκιπες οὗτοι, καὶ τότε πείθεται ἕκαστος ὅτι ἡ γνώμη καθ' ἣν τὸ φρούριον ὁ Μυζηθράς ἔλαβε τὴν ὀνομασίαν ταύτην ὡς μέλλον νὰ γίνῃ ἔδρα τοῦ θρόνου οὐδεμίαν ἔχει πιθανότητα. Τελευταία δ' ἔρχεται καὶ ῥητὴ μαρτυρία τοῦ χρονικοῦ τοῦ Μορέως, ὅτι τὸ ὄνομα Μυζηθράς δὲν εἶναι Γαλλικόν, ἀλλ' ὅτι ὑπῆρχε πρὸ τῶν ξένων κατακτητῶν. πρβλ. Χρονικοῦ στ. 1658 κέξ.

«Καὶ ὅσον ἐγύρισε καλὰ τὰ μέρη ἐκεῖνα ὄλα, εὐρε βουνὶν παράξενον, ἀπόκομμα εἰς ὄρος, ἀπάνω τῆς Λακεδαιμονιᾶς κανένα μίλλιν πλέον¹⁾. Διὰ τοῦ ἄρεσε πολλὰ νὰ ποιήσῃ δυναμάριν, ὠρισεν ἐπάνω εἰς τὸ βουνὶν καὶ ἔκτισαν ἓνα κάστρον. καὶ Μυζηθρᾶ τώνόμασε, διότι τὸ ἔκραζαν οὕτως».

Ἡ αἰτιολογία «διότι τὸ ἔκραζαν οὕτως», δὲν δύναται νὰ ἔχη νοῦν τινα, ἂν μὴ ἀναφέρεται εἰς τὸ βουνὶν· διότι τὸ ὑπὸ τοῦ κατακτητοῦ τότε κτισθὲν φρούριον δὲν ἠδύναντο οἱ ἄνθρωποι ἤδη πρὸ τῆς κτίσεως νὰ ὀνομάζωσι δι' οὐδενὸς ὀνόματος· ὠνόμαζον ἄρα Μυζηθρᾶν τὸ πρότερον ὑπάρχον βουνόν. Τὸ ὄνομα ἄρα δὲν δύναται νὰ εἶναι Φραγκικόν· Ἰδωμεν τῶρα ἂν δύναται νὰ εἶναι Ἑλληνικόν.

Ἐπιπροσέτι τὰ ὀνόματα μυζήθρα καὶ Μυζηθράς ὁμοιάζουσι μέγιστον, εἶναι

1) σημ. ἀκριβέστερον ὁ Gregorovius ἐν Ἱστορίᾳ τῆς πόλεως Ἀθηνῶν Β'. 281 λέγει ὅτι τρία μίλλια ἀπέχει τῆς Λακεδαίμονος ὁ Μυζηθράς.

αυτόδηλον, ἀρκεῖ μόνον νά ὀρισθῆ ἡ ὁμοιότης αὐτῆ καί ἐξακριβωθῆ ἡ τούτων συγγένεια.

Τοῦ Δουκαγκίου ἡ δοξασία ὅτι ἡ μυζήθρα παράγεται ἐκ τοῦ Μυζηθρᾶ ὥστε κυρίως δηλοῖ τυρόν τοῦ Μυζηθρᾶ ἀπήρεσε τῷ Κοραῖ καί δικαίως, διότι λαμβάνονται μὲν ὄντως αἱ τοπωνυμιαί ὡς προσηγορικὰ ὀνόματα, ἀλλ' ἐπειδὴ ἐν τῇ χρήσει ταύτῃ κεῖνται ταῦτα συντακτικῶς ὡς κατηγορούμενα, δὲν μεταβάλλουσιν εὔτε τὸ γένος οὔτε τὸν ἀριθμὸν οὔτε τὴν κλίσιν. "Ἦτοι καθ' ὃν τρόπον λέγεται τὰ πρόβατά ἐστι πλοῦτος, ὁ Ὑμηττός ἐστιν ὄρος κ. τ. τ., οὕτω λέγεται καὶ οὗτος ὁ τόπος εἶναι μισήρι = (Μισίρι), τοῦτο τὸ μέρος εἶναι παράδεισος, αὐτός ὁ κάμπος εἶναι μεσαρεά (ἦτοι εὐφορος ὅπως ἡ Μεσαρεά τῆς Κρήτης), κ. τ. τ.

Δῆλον ἄρα ὅτι ἂν τὸ τοπωνυμικὸν Μυζηθρᾶς ἐλαμβάνετο εἰς δῆλωσιν τυροῦ τινος, ὦφιλε πάντως νά λέγηται μυζηθρᾶς (ὁ), οὐχὶ δὲ οὐδαμῶς ἡ μυζήθρα.

Κατὰ τοῦτον ἄρα τὸν τρόπον ἢ ἐκ τῶν προτέρων πιθανὴ φαινομένη συγγένεια δὲν δύναται νά ἀνευρεθῆ καὶ ὀρθῶς ὁ κ. Krumbacher ἐγκατέλιπεν αὐτήν.

Πρόσθετες τούτοις ὅτι ἐπειδὴ πάντα τὰ κύρια ὀνόματα ἀνθρώπων καὶ τόπων προῆλθον διὰ τοῦ κατ' ἐξοχὴν λεγομένου σχήματος ἐκ παλαιότερον ὑπαρχόντων προσηγορικῶν ἢ ἐπιθέτων, οὐδὲν θὰ ὠφελούμεθα ὡς πρὸς τὸ ἀληθὲς ἔτυμον τοῦ Μυζηθρᾶς, καὶ ἂν ἐκ τούτου παρήγετο ἡ μυζήθρα κατὰ τὴν γνώμην τοῦ Δουκαγκίου, διότι καὶ πάλιν θὰ ἦτο χρεῖα νά προβῶμεν εἰς ἀναζήτησιν τοῦ παλαιότερου προσηγορικοῦ ἢ ἐπιθέτου ἐκείνου, ἐξ οὗ πάντως θὰ προῆλθε τὸ τοπωνυμικὸν ὁ Μυζηθρᾶς.

Κατὰ τὴν ὑπόθεσιν ἄρα τοῦ Δουκαγκίου οὔτε τὴν ἀληθῆ ἀρχὴν τοῦ περι οὗ ὁ λόγος ὀνόματος θὰ ἠδυνάμεθα νά μάθωμεν οὔτε τὴν σχέσιν τῆς συγγενείας αὐτοῦ πρὸς τὸ μυζήθρα θὰ ἐνοοῦμεν.

Ἄλλ' ἂν μὴ ἄγῃ ἡμᾶς εἰς τὴν ἀλήθειαν ἡ ὁδὸς αὐτῆ, δυνάμεθα, φρονῶ, νά τραπῶμεν ἄλλην, δι' ἧς εὐκολώτερον καὶ βεβαιότερον νά ἐλθωμεν εἰς τὸν σκοπὸν ἡμῶν. Ἄν δὲ μὴ ἐξηυρέθῃ ἡ ὁδὸς αὐτῆ μέχρι τοῦδε, αἰτία τούτου εἶναι ὅτι ὅπως πλεῖστα ἄλλα φαινόμενα τῆς μέσης καὶ νεωτέρας Ἑλληνικῆς, οὕτω καὶ ὁ τρόπος καθ' ὃν σχηματίζονται τὰ κύρια ὀνόματα ἀνθρώπων καὶ τόπων ἐξ ἄλλων λέξεων, εἶναι παρ' ἡμῖν μέχρι τοῦδε ἀνεξέταστος καὶ ἄγνωστος.

Δύναται δηλαδὴ ἕκαστος εὐκόλως νά πεισθῆ περὶ τῆς ἀληθείας τῆς ἀκολούθου ἀρχῆς τῆς ἰσχυοῦσης κατὰ τὸν σχηματισμὸν τῶν τοιούτων ὀνομάτων ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ: ἐκ πασῶν τῶν λέξεων τῶν δηλουσῶν ἔργον ἢ πρᾶξιν, ἔδεσμα, ἐνδυμα, ἔξιν, ἐλάττωμα, πάθος κ. τ. τ.,

ἀδιάφορον τίνος κλίσεως, τίνος γένους εἶναι, καὶ πῶς τονίζονται αὐταί, δύνανται νὰ σχηματισθῶσιν ὀνόματα ἀρσενικά εἰς — ᾱς σημαίνοντα ἢ τὸν ἔχοντα, ἢ τὸν πωλοῦντα, ἢ τὸν μετερχόμενον, ἢ τὸν ἐσθίοντα, ἢ τὸν φοροῦντα, ἢ τὸν συνηθίζοντα, ἢ τὸν πάσχοντα τὸ ὑπὸ τοῦ πρωτοτύπου σημαίνόμενον κ τ. τ. Πρβλ. τὰ μεταγενέστερα κόρυζα-κορυζᾶς, κήλη-κηλᾶς, κέρατα-κερατᾶς, φακή-φακᾶς, σάννη-σαννᾶς, ὄστρακα-ὄστρακᾶς, λάχανα-λαχανᾶς, ὕαλος-ὕαλᾶς, πράγματα-πραγματᾶς, λάρυγξ-λαρυγγᾶς, πίνακες-πινακᾶς. κ. τ. τ. πρβλ. ὅσα ἐν τῇ ἐμῇ Einleitung σελ. 183—3 διέλαβον περὶ τούτων.

Ὁ σχηματισμὸς οὗτος ἀρχὴν ἔσχεν ἐκ τῶν μεταγενεστέρων Ἑλλήνων, καθ' ὃν ὁ August Fick ἐν Κουρτίῳ Μελέταις τομ. θ'. σελ. 165 κέξ. ἐξέθηκε τρόπον, καὶ ἔκτοτε μέχρι σήμερον ἐπέδωκε σφόδρα καὶ ὁσημέραι λαμβάνει ἐπίδοσιν, ὥστε σήμερον ταῦτα οὐ μόνον συχνότατα σχηματίζονται, ἀλλὰ καὶ καθόλου εἰπεῖν πολλῶν πλειόνων σημασιῶν δηλωτικά ἢ τὸ πάσαι εἶναι. πρβλ. Ἡρωδιανοῦ Τομ. Β' 657, 9 «τὰ εἰς-ᾱς περιστώμενα, εἰ μόνως κύρια ἢ ὑποκοριστικά ἢ ἐπισκώμματα ἢ ἀπὸ συμβεβηκὸτος ἰσοσυλλάβως κλίνεται. Κύρια μὲν οἶον Μηνᾶς Μηνᾶ, Ζηνᾶς Ζηνᾶ, Μητρᾶς Μητρᾶ, Κομητᾶς Κομητᾶ, Φιλητᾶς Φιλητᾶ καὶ τὰ ὅμοια· ὑποκοριστικά δὲ οἶον ὄστρακᾶς ὄστρακᾶ, πινακᾶς πινακᾶ, λαχανᾶς λαχανᾶ. Ἐπισκώμματα δὲ οἶον καταφαγᾶς καταφαγᾶ, δακνᾶς δακνᾶ· ἀπὸ συμβεβηκὸτος δὲ οἶον τρεσᾶς-ᾱ ὁ δειλός». Ὁμοίως Α'. 51, 3. πρβλ. καὶ Lobeck ἐν Προλεγομένων 505, ἐνθα παραθέτει ἐκ τῶν Βεγκήρου Ἀνέκδ. 857 «ὁ τέταρτος τῶν ὑποκοριστικῶν τύπος εἰς-ᾱς, ὡς Ζηνᾶς ὁ Ζηνόδωρος, καὶ Μητρᾶς ὁ Μητροδωρος». ἐπιφέρει δ' ὅτι καὶ Μηνᾶς καὶ Μηνόδωρος τὸ αὐτὸ ἔκαλετο πρόσωπον, ὁμοίως καὶ Μητρᾶς καὶ Μητροδωρος καὶ Μητρέας, ὅπως καὶ Ἡρέας καὶ Ἡρᾶς, καὶ Δημέας καὶ Δημᾶς, καὶ Ἀμύνανδρος καὶ Ἀμυνᾶς, καὶ Ἀλέξανδρος καὶ Ἀλεξᾶς, καὶ τ. λ., καὶ ὅτι τὰ τοιαῦτα τετραχῆ διαιροῦνται 1) κύρια, 2) ὑποκοριστικά, 3) ἐπισκώμματα, 4) ἀπὸ συμβεβηκὸτος.

Οὕτω λέγεται σήμερον:

ἀλευρᾶς = ὁ ἀλευροπώλης καὶ ὁ δι' ἀλεύρων τραφεὶς χοῖρος (ἀλεῦρι).

ἀλογᾶς = ὁ ἰππεύς (ἄλογον).

ἄμαξᾶς = ὁ ἄμαξηλάτης (ἄμαξα).

βαγενᾶς (βαγένι) καὶ βαρελλᾶς (βαρέλλι) καὶ βουτσινᾶς (βουτσι)
μετὰ τῆς καταλήξεως-νᾶς τοῦ βαγενᾶς ὁ βαρελλοποιός.

βελανᾶς = ὁ διὰ βελάνων τραφεὶς χοῖρος (βελάνια).

βουτυρᾶς = ὁ κατασκευάζων ἢ ὁ πωλῶν ἢ καὶ ὁ ἐσθίων μάλιστα βούτυρον.

γαίδουρᾶς = ὀνηλάτης (γαῖδαρος).

γαλατᾶς = γαλακτοπώλης καὶ γαλακτοφάγος (γάλατα μεταγενε-
στέρωσ ἀντὶ γάλακτα).

γανωματᾶς = ὁ κασσιτερωτής (γανώματα).

γλωσσᾶς = ὁ φλύαρος (γλώσσα).

γιαουρτᾶς = ὁ πωλῶν ἢ ὁ ἐσθίων ἠδέωσ γιαούρτι, ὁ ξινόγαλα ἐν
Πόντῳ καὶ Χίῳ καὶ ἀλλαχοῦ λέγεται καὶ ἐντεῦθεν ξινογαλαᾶς.

γροσᾶς = ὁ ἔχων γρόσ(ι)α καὶ ἔπειτα ὁ τοκογλύφος ἐν Ἡλείᾳ.

γυναικᾶς = ὁ φιλογύνης ἐν Κεφαλληνίᾳ.

δερματᾶς = ὁ πωλῶν ἢ κατεργαζόμενος τὰ δέρματα.

δοξαράδες = ὅσοι νευρώνουν τὰ δοξάρια ἐν Τετραπόδ. 623.

ζευγᾶς = ζευγηλάτης.

καλαμαρᾶς = ὁ φέρων καλαμάρι, ἦτοι μελανοδόχον· καὶ ἐπειδὴ
τοῦτο ἔφερον οἱ ἐγγράμματοι, καλαμαρᾶς = ἐγγράμματος, ἄπειρος πο
λέμων κ. τ. λ., καὶ καταφρονητικῶσ λογιώτατος· ἐν Τετραπόδ. 615 =
ὁ ποίων τὰ καλαμάρια.

καραβᾶς = ὁ ἔχων καράβι ἢ ὁ κυβερνῶν.

κεραμιδᾶς = ὁ κεραμίδια πλάττων καὶ ὁ πωλῶν.

κιουπᾶς = ὁ κιούπια (= κύπια) πλάττων καὶ ὁ πωλῶν.

καρυδᾶς = ὁ καρυοπώλης Προδρόμου ΣΤ'. 217.

κλειδᾶς = ὁ κλειθροποιός (κλειδί).

κολοκυθᾶς = ὁ πωλῶν ἢ ἠδέωσ ἐσθίων κολοκύθια.

κονισματᾶς = ὁ εἰκονίσματα γράφων καὶ ὁ πωλῶν.

κοπανᾶς = ὁ κόπανα πελεκῶν καὶ ὁ πωλῶν, μεταφορικῶσ ὁ πόσθων,
ὅσ καὶ μαγαλοκόπανος λέγεται.

κοσκινᾶς = ὁ κατασκευάζων ἢ ὁ πωλῶν κόσκινα (ιδεὲ παρὰ Προδρόμου
ΣΤ' 245).

κρασᾶς = οἰνοπώλης, ἢ οἰνοπότης (κρασί).

κρεατᾶς = ὁ κρεοπώλης καὶ ὁ κρεοφάγος.

λαδᾶς = ὁ πωλῶν ἢ ἐσθίων ἔλαιον (λάδι).

λαχανᾶς = ὁ συλλέγων ἢ πωλῶν ἢ ἐσθίων λάχανα.

μακαρωνᾶς = ὁ φιλῶν ἐσθίειν μακαρώνια.

μαρμαρᾶς = ὁ λιθοξόος.

μαυροπεισματᾶς, Τετράποδον 665.

μαχαιρᾶς = ὁ φέρων μάχαιραν, ὁ κακοῦργος.

μελᾶς = ὁ τὸ μέλι πωλῶν ἢ ἐσθίων.

μυλωνᾶς = ὁ μυλωθρός (μυλών).

μυτᾶς = ὁ μεγάλην μύτην ἔχων.

ξινογαλαῶς (ξινόγαλα-όξινον-γάλα).

ξύλας = ὁ ξυλευόμενος ἢ ὁ πωλῶν τὰ ξύλα.

προβατᾶς = ὁ ποιμὴν ἢ ὁ κύριος προβάτων.

σαγιττᾶς = ὅστις νευρώνει τὰς σαγίττας ἐν Τετραποδ. 625.

σαμαρᾶς ἐν Τετραποδ. 626 καὶ σήμερον.

σελλαῶς Τετραποδ. 389, 518, 626.

σευτελαῶς = ὁ ἐσθίων σεῦτλα, καὶ ἐπειδὴ ταῦτα κακὴ τροφή, ὁ ἀσθενικός, ὁ δειλός (Πόντω).

σκοινᾶς = σχινοπλόκος.

σκουφᾶς (σκουφᾶδες Τετραποδ. 403) = ὁ φορῶν σκουφον.

σταφυλαῶς = ὁ πωλῶν ἢ ἐσθίων σταφυλάς.

στιβανᾶς (ἐν Κρήτῃ) ὁ φέρων στιβάνια ἀντὶ στιβάλια (aestivalia), τὰ γνωστὰ μακρὰ τῶν Κρητῶν ὑποδήματα, ἐπειτα ὁ ἐγγχώριος, διότι μόνοι οὔτοι φέρουσιν αὐτά.

στολιδᾶς = ὁ καλλωπιστής (στολίδια).

στοματᾶς = φλύαρος (στόμα).

σφουγγαρᾶς = ὁ ἄλιεύς σπόγγων καὶ ὁ πωλῶν.

τομαρᾶς = ὁ πωλῶν τομάρια = δέρματα.

τυρᾶς = ὁ τυροπώλης καὶ τυροφάγος.

φесᾶς καὶ φουστανελλαῶς = ὁ φορῶν φέσι, φουστανέλλαν.

χαλκωματᾶς (χαλκώματα) ὁ αὐτός δε καὶ γανωματᾶς.

χειλαῶς = ὁ χείλων (χείλη).

χτενᾶς = ὁ χτένια κατασκευάζων καὶ πωλῶν.

ψαρᾶς = ὁ ἄλιεύς, ὁ ἰχθυοπώλης καὶ ὁ ἰχθυοφάγος.

ψωμᾶς = ὁμοίως ὁ ἀρτοκόπος, ὁ ἀρτοπώλης καὶ ὁ ἀρτοφάγος.

Μόνον τὰ κύρια ὀνόματα δὲν φαίνονται ὑποκοριζόμενα παρ' ἡμῖν σήμερον εἰς-ᾶς ὅπως τὰ μνημονευθέντα Μητροδώρος-Μητρᾶς, Μηνόδωρος-Μηνᾶς κ. τ. λ., διότι ἂν τις ἐξαιρέσῃ τὸ Κοσμάς, Θωμάς, Μηνᾶς καὶ ὅσα τοιαῦτα ἀρχαιότεν ἡμῖν οὔτω μετὰ τοῦ-ᾶς παρεδόθησαν, τὰ λοιπὰ βραχύνονται μὲν πολλαχῶς ἀλλ' οὐκ εἰς-ᾶς, πρβλ. Νικόλαος-Νικόλας-Νικολῆς-Νίκος-Κόκος-Κοκόλης-Κόλας-Κολέττης κ. τ. λ., Κωνσταντῖνος-Κω(ν)σταντῖνος-Κωσταντᾶς-Κώστας-Κωστῆς-Κῶστος κ. τ. λ. Γεώργιος-Γεῶργις-Γιῶργος-Γεωργούλλης-Γιωργούλλας-μεσαιωνικὸν Γεωργιλλᾶς-Γεωργαντᾶς (κατὰ τὸ Κωνσταντᾶς)-Γεωργίτσης-Γῶγος κ. τ. λ. Ἀναστάσιος-Ἀναστάσις-Ἀνέστης-Ἀνάστος-Τάσος κ. τ. λ. Ἐμμανουήλ-Μανόλης-Μανόλας-Μανολίος-Μάνος-Μανοῦσος κ. τ. λ. Δημήτριος-Δημήτρις-Δημητρός-Δῆμος-Δημᾶς-Δημονᾶς ἐν Καταφυγίῳ τῆς Μακεδονίας-Μῆτρος-Μῆττος κ. τ. λ. Γρηγόριος-Γρηγόρις-Γληγόρις-Γρηγορᾶς (ὁ γνωστός τοῦ

μεσαιῶνος λόγιος ὁ ἀποθανῶν μεταξύ τοῦ 1308—1310) κ. τ. λ. κ. τ. λ. Τοιαῦτα ὀνόματα ποικιλώτατα μὲν μεταβληθέντα ἀλλ' ἴσα ἴσα οὐχὶ εἰς-ᾶς, ἰδὲ ἐν Ἀρχείοις τοῦ Συλλόγου Κοραῆ Α'. 68—9.

Τὴν δύναμιν τῶν προσηγορικῶν ὀνομάτων τούτων εἰς-ᾶς δύναται τις εὐκόλως νὰ κατανοήσῃ παραβάλλων αὐτὰ πρὸς τὰ ἐκ τῶν αὐτῶν μὲν ὀνομάτων παραγόμενα, ὧν τινα πολλάκις ὁμοίως καὶ εἰς-ας λήγουσιν, ἀλλ' οὐχὶ ἐπὶ τῆς ληγουσῆς, ἀλλ' ἀνωτέρω ταύτης τονιζόμενα· πρβλ. κολοκύθας = ὁ ὦν ὁμοῖος πρὸς κολοκύνθαν, καὶ ὄνομα κύριον ὁ Κολοκύθας· ὁ καλαμάρας ὁ δίκην καλαμαρίου ἴσος τὸ πάχος πανταχοῦ τοῦ σώματος, ἔπειτα ὁ Καλαμάρας.

κόρακας ὁ μέλας ὡς κόραξ καὶ ὄνομα κύριον ὁ Κόρακας.

σταφίδας ὁ ἐξηραμμένος ὡς σταφίς καὶ ὄνομα κύριον ὁ Σταφίδας.

μυζήθρας οὐ ἢ κεφαλὴ ὁμοία μυζήθρα ἀποκεκαρμένη ἐν Τριπόλει καὶ ἀλλαχοῦ, ὅθεν καὶ Μυτζήθρας καὶ Μυτζηθραῖοι ἐν Τριπόλει καὶ Μουζήθρας ἐν Ἰκάρῳ.

σανίδας ὁ πλατύς ὡς σανίς καὶ κύριον ὄνομα Σανίδας ἐν Θεσσαλίᾳ (Ἐφημερίδι Συζητήσεων 1894 8-βρίου 18).

ψαλίδας οὐ τὰ σκέλη δίκην ψαλίδος φαίνονται κινούμενα διὰ τὴν τῶν ἐσπερίων ἀμπίρεσιν (τούτους ψαλιδοκώλους ὀνόμαζον ἄλλοτε ἐν Κρήτῃ) καὶ κύριον ὄνομα Ψαλίδας.

τσόχας ὁ λεπτός καὶ τετριμμένος ὡς τσόχα, ἔπειτα ὁ ἀγύρτης (πρβλ. geriebener Kerl, περίτριμμα, τρίμμα παιπάλημ' ὄλον Σοφοκλ. Αἶαντος) καὶ ἔπειτα κύριον ὄνομα ὁ Τσόχας. ὁ κοκκίνης ὁ κόκκινος βοῦς ἐν Ἠλείᾳ, αὐτόθι λέγεται τρυγόνης ὁ βοῦς ὁ ἔχων τὸ χρῶμα τῆς τρυγόνος, ἦτοι λευκόφαιον, ὁμοίως ζώνης ὁ χοῖρος ὁ περὶ τὴν μέσσην μόνον λευκός, χιόνης δ' ὁ κατάλευκος, καὶ καστάνης ὁ ἔχων τὸ χρῶμα τοῦ καστάνου κ. τ. λ.

μακαρώνας ὁ ὁμοῖος πρὸς μακαρώνι ἦτοι μακρός καὶ οὐχὶ περὶ τὴν ὀσφῦν λεπτότερος καὶ κύριον ὄνομα Μακαρώνας κ. τ. λ.

Ἄν τῶρα λάβωμεν πρὸ ὀφθαλμῶν πρῶτον μὲν ὅτι ὅπου οἱ ἄνθρωποι δὲν ἤξεύρουσαν γράμματα καὶ δὲν ἴγράφουν συχνὰ τὸ ὄνομα αὐτῶν, ὥστε διὰ τῆς συχνῆς ἐν τῇ γραφῇ χρήσεως νὰ καταστῇ στερεόν, τρόπον τινὰ ἱερὸν καὶ ἀπαραβίαστον, ἐκεῖ εὐκολώτατα τὸ ἄπαξ δοθὲν παρωνύμιον δύναται νὰ κατισχύσῃ τοῦ προτέρου ὀνόματος, ὅταν μάλιστα ὅπως πολλάκις συμβαίνει, τὸ ὅπως ὅποτε δοθὲν παρωνύμιον μᾶλλον τοῦ τέως ὀνόματος χαρακτηριστικὸν καὶ χρήσιμον εἰς καθορισμὸν καὶ ἀνεύρεσιν τοῦ κτήτορος εἶναι ἢ τὸ πρότερον ἐπιθετὸν, ὅπερ πολλάκις καὶ ἄλλοις κοινὸν συμβαίνει νὰ εἶναι· ἔπειτα ὅτι ἐν ταῖς κώμαις (οἱ δ' Ἕλληνες κατὰ μέγα μέρος ἔζων

καί ἐτι ζῶσιν κωμηδόν) συνήθως εἰς μόνος εἶναι σχοινᾶς, εἰς δερματᾶς, εἰς καλαμαραῶς, εἰς μυλωνᾶς, εἰς κρασαῶς, εἰς κοσκινᾶς κ. τ. λ., ἐντεῦθεν τὸ τοῦ ἐπαγγέλματος τοῦτο δηλωτικόν εἶναι πολλῶ ἀκριβέστερον χαρακτηριστικόν τῶν προσώπων τούτων ἢ τὸ ἀληθές ὄνομα ἐκάστου· ἂν ταῦτα ἐνθυμηθῶμεν, τότε κατανοοῦμεν διατί ἐν τῇ μεσαιωνικῇ καὶ τῇ νεωτέρᾳ Ἑλλάδι πολυπληθῆ τοιαῦτα προσηγορικά ὀνόματα εἰς-ᾶς καθὰ καὶ ἄλλα πολλά παρωνύμια ἄλλως λήγοντα, ἐγένοντο κύρια ὀνόματα· οἷον Κοσκινᾶς, Τυραῶς, Σκοινᾶς, Μελαῶς, Κρασαῶς, Γιαουρταῶς, Ξινογαλαῶς, Προβαταῶς, Σταμναῶς, Λαδαῶς, Ἀμαξᾶς, Καραβαῶς κ. τ. λ. Τὰ δὲ ἀνδρωνυμικά ταῦτα ὀνόματα ἠδύναντο περαιτέρω προβάντα νὰ γίνωσι τοπωνυμικά· διότι ὅπου κατῴκει ἢ ὅπου εἶχε κτήματα λχ. ὁ Κοσκινᾶς, ὁ τόπος ἐκεῖνος ἐκαλεῖτο (ὁ τόπος) τοῦ Κοσκινᾶ, πηγαῖνομεν (εἰς) τοῦ Κοσκινᾶ, αὐτὰ ἐδῶ εἶναι τοῦ Κοσκινᾶ κ. τ. λ., κατὰ μικρόν δὲ τὸ μὲν παλαιόν ὄνομα τοῦ τόπου ἐλησμονήθη (μὴ λησμονῶμεν ὅτι οἱ παρελθόντες αἰῶνες δὲν ἦσαν αἰῶνες γραμμάτων καὶ φώτων!), τὸ δὲ τοῦ κτήτορος ἐπεκράτησεν· καὶ ἐπὶ πολὺ μὲν θὰ ἐλέγετο κατὰ γενικὴν αἰεὶ, τοῦ Κοσκινᾶ, καλὸ χωριὸ ἵνα τοῦ Κοσκινᾶ κ. τ. λ., ἔπειτα δὲ λησμονηθείσης τῆς παλαιᾶς σχέσεως, μετὰ τὸν θάνατον τοῦ δόντος τὸ ὄνομα Κοσκινᾶ, τοῦτο ἐκλήθη καὶ κατ' ὄνομαστικὴν καὶ αἰτιατικὴν. Καθ' ὃν ἄρα τρόπον ἐδείχθη ἐν Ἀθηνᾶς Τομ. Ε'. σελ. 236 κέξ. 493 κέξ., 567, 549 ὅτι αἱ τοπωνυμῖαι προῆλθον πολλάκις ἐξ ὀνομάτων τῶν φυτῶν, οὕτως ἀποδείκνυται ἐν τούτοις ὅτι δευτέρα τούτων πηγὴ εἶναι τὰ ἀνδρωνυμικά.

Ἴνα δὲ μηδεὶς νομίση ὅτι ἡ σχηματισθεῖσα πενταμερὴς κλιμαξ 1) κοσκινον, 2) κοσκινᾶς, 3) Κοσκινᾶς (ἀνὴρ), 4) Κοσκινᾶ, 5) Κοσκινᾶς (τόπος), εἶναι πλαστὴ καὶ δὲν στηρίζεται ἐπὶ τῶν πραγμάτων, ἀναγράφω παραδείγματά τινα ὧν τὰ μὲν εὐρίσκονται εἰσέτι ἐν τῇ τετάρτῃ βαθμίδι, ἤτοι ἐν τῇ γενικῇ, τὰ δὲ ἀφίκοντο εἰς τὴν πέμπτην.

Ἄν δηλ. τις ἐπισκοπήσῃ τὴν Στατιστικὴν τῆς νήσου Κρήτης τὴν ὑπὸ Ν. Σταυράκι ἐκδοθεῖσαν ἢ τὸν Στατιστικόν καὶ Χωρογραφικόν Πίνακα τοῦ κ. Νουχάκι, θὰ εὕρῃ πλείστας κώμας ὀνομασμένας διὰ τῶν αὐτῶν ὀνομάτων δι' ὧν καὶ ἄνθρωποι ἢ πρότερον ἢ καὶ νῦν ἐτι καλοῦνται. Τούτων ἄλλα μὲν φέρονται εἰσέτι κατὰ γενικὴν ἐνικοῦ ἢ πληθυντικοῦ, ἄλλα δὲ κατὰ πάσας τὰς πτώσεις τοῦ ἐν ᾧ λέγονται ἀριθμοῦ. Ὅτι δὲ καθὰ εἶπον, ἡ ὀνομαστικὴ τούτων καὶ καθόλου ἢ κλίσις βάσιν ἔσχε τὴν γενικὴν καὶ ἐκ ταύτης ὠρμήθη, τούτου ἀπόδειξιν τρανὴν καὶ ἀναμφισβήτητον παρέχουσιν ὅσα ἀπὸ τῆς πληθυντικῆς γενικῆς εἰς-ᾶδων ἐσχημάτισαν ἐνικόν εἰς-ᾶδος. Ταῦτα εὐρίσκονται ἐπὶ πολλῶν νήσων· πρβλ. Ἀρνᾶδος, Μουνταῶδος, Χατζηράδος, Καρκαῶδος, Δαραμπᾶδος, Σχλαβαῶδος, Φαλαταῶδος ἐν Τήνῳ, Κουτσοχειράδος

ἐν Νάξῳ, Καρτερᾶδος ἐν Θήρᾳ, Καλκᾶδος ἐν Ζακύνθῳ, Καραβᾶδος ἐν Κεφαλληνίᾳ, Κουნიᾶ(δ)ος ἐν Ἰκάρῳ ἀπὸ Κουनिᾶ τινος, ὅπως ἐξ ἰδιωτικῶν παλαιωτέρων ἐγγράφων ἐγὼ ἔμαθον, Βελλονᾶδος ἐν Κρήτῃ. Ἔνια σφύζουσι τὸ-ᾶδων καὶ ἐκφέρονται μετὰ τοῦ εὐδετέρου ἄρθρου τὸ (χωρίον, μέρος), ὡσεὶ ἐξ ἀρχῆς ἦσαν ἐνικά εἰς-ᾶδον, πρβλ. Σκουλικᾶδον, Μαχαιρᾶδον, Μελινᾶδον, Σαρακηνᾶδον ἐν Ζακύνθῳ. Ἐν πᾶσι τούτοις ἡ γενικὴ πληθυντικὴ εἰς-ᾶδων, λ. χ. (εἰς) τῶν Καραβᾶδων, τῶν Μαχαιρᾶδων, ἀφοῦ σὺν τῷ χρόνῳ ἐλθμονήθησαν οἱ κτήτορες Καραβᾶδες, Μαχαιρᾶδες, ἐξελήφθη ὑπὸ τῶν λαλούντων ὡς ἐνικὴ αἰτιατικὴ εἰς τὸν Καραβᾶδον, (τὸν) Μαχαιρᾶδον, ἐντεῦθεν ἐλέχθη ἡ ὁ Καραβᾶδος κατ' ἀρσενικὸν γένος, ὅπου τὸ νῦ τοῦ ἄρθρου μετὰ τοῦ ἀρκτικοῦ φθόγγου τοῦ ἐξῆς οὐσιαστικοῦ συναπτόμενον ἦτο αἰσθητόν, ἡ τὸ Μαχαιρᾶδον, τὸ Σαρακηνᾶδον κ. τ. λ., ὅπου τὸ νῦ διὰ τὴν φύσιν τοῦ ἀκολουθοῦντος φθόγγου δὲν ἠκούετο, λ. χ. πρὸ τοῦ μ, σ, πρβλ. καὶ ὁ Ἀναργύρος πηγὴ παρά τινα ναὸν ἐν Ἠλείᾳ ἀπὸ τῶν Ἀναργύρων = Ἀναργύρος - Ἀναργύρος. Ἡ διὰ μόνης τῆς γενικῆς ἐκφορὰ τῶν τοπωνυμικῶν φαίνεται ἐπὶ μᾶλλον παραμείνασα ἐν ταῖς μοναῖς, καὶ τοῦτο εὐλόγως, διότι ἐν αὐταῖς καὶ τὰ γράμματα ἐκαλλιεργοῦντο ὅπως δῆποτε καὶ γεγραμμένα τὰ κτήματα αὐτῶν ἐπ' ὀνόματι τοῦ εἰς ὃν ἀφιέρωθησαν ἁγίου ἦσαν, καὶ οὕτω κατὰ γενικὴν ἐλέγοντο. πρβλ. Μονὴ τῶν Ἀσωμάτων (ἐν ᾧ ἐν Κρήτῃ εἶναι κωμίδιον ὁ Ἀσώματος), Μονὴ τῶν Μηνιατᾶδων ἐν Κεφαλληνίᾳ, Μονὴ Μηλαπιδᾶ αὐτόθι, Μονὴ Μπαρπιώτη, Μονὴ Μακελλαρεᾶς, Μονὴ Δίβρης κ. τ. λ.

Οὕτω λέγονται κατ' ὀνομαστικὴν καὶ λοιπὰς πτώσεις ἐν Κρήτῃ πολλαὶ κῶμαι καὶ ἄλλαι τοποθεσίαι, ὧν ἀναγράφω τινάς: (Ἀ)κεραμέες, Βαφέες, Γαλατᾶς, Καλαμᾶς, Καπνικάρεις, καὶ τὸ θηλυκὸν τούτου ἡ Καπνικαρέα, Καλλικράτης, Κουρνᾶς (= κουρ(ου)νᾶ, ἀπὸ τοῦ κουρουνός (κορώνη) ὁ ἔχων τὸ χρῶμα τῆς κορώνης), Κρεββατᾶς, Λαρδᾶς, Λιβαδᾶς, Μαρουλᾶς, Μαθές, Ξειδᾶς, Πρασᾶς, Πετρᾶς, Σκοινᾶς, Σωματᾶς, Φονές κ. τ. λ. κ. τ. λ., ἄλλα δὲ κατὰ γενικὴν αἰί, λ. χ. τοῦ Βάμου, τοῦ Γάλλου, τοῦ Ἀποδόλου, τοῦ Ἀτσιπόπουλλου, τοῦ Ἀγαλλιανοῦ, τοῦ Γιαννιοῦ, τοῦ Ζερβοῦ, τοῦ Μαριοῦ κ. τ. λ. Ἐν τῇ ἐλευθέρᾳ Ἑλλάδι καὶ ἀλλαχοῦ λέγονται ἄλλα μὲν κατ' ὀνομαστικὴν καὶ λοιπὰς πτώσεις, ἄλλα δὲ κατὰ γενικὴν μόνην, ἔνια δὲ καὶ ποικίλλονται εἰσέτι. πρβλ. Ἀγαλλιανός (ἐν Κρήτῃ κατὰ γενικὴν!), Ἀλατᾶς (νησίς ἐν τῷ Παγασητικῷ κόλπῳ), Ἀλέξανδρος, Ἀράπης καὶ Ἀράπιδες, Ἀργυρᾶδες, Ἀρμενᾶδες, Ἀσπιωτᾶδες, Ἀτσουπᾶδες, Βαρνάβας, Βαρυπατᾶδες, Βελονᾶδες, Βιταλᾶδες, Βλάχοι, Βουνιατᾶδες, Βουτᾶδες καὶ Βουτᾶς, Βρανᾶς (ἀπὸ τοῦ μεσαιωνικοῦ Βρανᾶ), Γαβρᾶδες, Γαλατᾶς, Γερμανός, Γεωργανᾶδες, Γιάννιδες, Γκουμαῖοι (Γιακουμῆς ἐκ τοῦ Ἴτ. Giacomo = Ἰακώβ), Δαμαλᾶς,

Δαμειανός, Δίδυμος, Δουκᾶδες, Κακουραῖοι, Καλόγερος και Καλογέροι, Καλυβίτης, Καμινᾶδες, Καραβᾶς, Καρβουνᾶδες, Καρουσᾶδες, Καστελλᾶνος, Κομποτᾶδες, Κοντόσταβλος, Κοπανᾶς, Κορακᾶδες και Κορακάς, Κοσκινᾶς (ὄροπέδιον ἐν Ἰκάρῳ), Κοσμᾶς, Κουβαρᾶς, Κυπριανός και Κυπριανᾶδες, Λάζαρος, Λάκωνες, Λιάπιδες, Μαρμαρᾶς, Μαρκόπουλλον, Μαυρόπουλλον, Μαχαιρᾶς, Μελισουργοί, Παλαμᾶς, Προσκυνᾶς, Προβατᾶς (ὄρος ἐν Χίῳ), Ῥαφταῖοι, Ῥαφτόπουλλον, Ῥηγγίνα, Σγουραῖδες (Σγουρός), Σελλᾶδες, Σιμόπουλλον, Σπαθᾶδες, Τσαγγαῖδες, Τσουκαλᾶδες, Χαλκιοπούλλον κ. τ. λ. κ. τ. λ.

Πολλῶ δὲ πλείω τούτων ἐκφέρονται κατὰ γενικὴν, ὅπως τις εὐκολῶς βλέπει ἐν τοῖς εἰρημένοις βιβλίοις· χάριν τῶν στερουμένων αὐτὰ ἀναγράφω ὀλίγα παραδείγματα· Ἀλέξη, Ἀντίοχου, Ἀντωνιοῦ, Ἀποστόλου, Ἀργύρη, Βαμβακοῦ, Βασιλᾶ, Βλαχάβα, Βραχνοῦ, Βρυώνη, Γαβαθᾶ, Γαβαλᾶ, Γαλατᾶ, τοῦ Γερακᾶρι (ἐν Κρήτῃ και κατ' ὀνομαστικὴν ὁ Γερακᾶρις κώμη ἐν Ἄμφριῳ), τοῦ Γεράκι, τοῦ Γερμανοῦ, Γέροντα, Γεροπέτρου, Γουλᾶ, Γραικοῦ, Γραμματικοῦ (και τὸ Γραμματικόν), τοῦ Γρηγόρι, Δεμῆστιγα, Δερματᾶ μονή, και Δερματᾶς ἀκρωτήριον ἐν Πηλίῳ, Δεσπότου, τοῦ Δημητράκι, Δοξαρά, Δούκα, Δραγάνου, Θερειανοῦ, Καίσαρη, Καλαμαρᾶ, Καλαβροῦ, Καλαμάτη, Καλλέργου, Καλεσμένου, Καλογέρου, Καπανδρίτη, Καρβελᾶ, Καρβούνη, Καρδαμᾶ. Κατακαλοῦ (μεσαιωνικόν), Κατσαροῦ, Κεφαλᾶ (ἐν Κρήτῃ Κεφαλᾶδες κώμη μεγάλη ἐν Ἀποκέρωνῃ), Κεφαλληνοῦ, Κλαδᾶ, Κολοκυθᾶ, τοῦ Κονιδάρι, Κοντογόνη, Κοντοδεσπότη, τοῦ Κοπανάκι, τοῦ Κοκκίνη, τοῦ Κοκκινᾶ, τοῦ Κοκκινόπουλλου, τοῦ Κοχύλου, Κουταλᾶ, τοῦ Κουτσοχέρι, Κυνηγοῦ, Κουτσαλέξη, Κρεββατᾶ ἐν Ἄργει, Λαδᾶ, Λαδινοῦ, Λευκαδίτη, Λειανοῦ, Λογοθέτη, Μανιάτη, Μαρίνου, Μάρκου, Μαυρουδῆ, Μαστρογιάννη, Μαστραντώνι, Μελετοπούλλου, Μελισουργῶν, τοῦ Μερκούρι, Μεταξᾶ, Μηλαπιδᾶ, Μηλιώτη, Ξενοπούλλου, Παλαμηδᾶ, Παύλου, Πετρῆ, Ῥάφτη, Ῥούσσου, Ῥωμανοῦ, Σαίτιτᾶ, Σελλᾶ, Σίμου, Σκιαδᾶ, Σκληροῦ, Σκυλλογιάννη, Σολωμοῦ, Σπαθᾶ, Σταμνᾶ, Στρέφη, Συκᾶ, Τριάντου, Τρίπου, Τρύφου, Τσουκαλᾶ, Ὑψηλοῦ, Φιλιππάκι, Φιλαρέτου, Φονεᾶ, Φράγκου, Φωτεινοῦ, Χαλκεᾶ, Χαροκόπου, Χριστιανοῦ, Χρύσου.

Τῶν ὀνομάτων τούτων οὐκ ὀλίγα ἀναγινώσκονται ἐν παλαιότεροις μνημείοις. πρβλ. Βρανᾶς, Δουκᾶδες, Ἄρμενᾶδες, Γαβραῖδες, Γαλατᾶς, Ἐλαδᾶς ἤδη ἀπὸ τοῦ δεκάτου αἰῶνος ἐν Πορφυρογ. Ῥωμαν. 243 και Ἐλαδᾶδες ἐν Ἀθηνᾶς Γ. 442 ἐκ Σπάρτης, Κυπριανός, Σγουραῖδες, Μελισουργός, Καλαφάτης, Καλλέργου, Καπανδρίτη, Κατακαλοῦ, Κλαδᾶ, (Ἐ)λαδᾶ, Λογοθέτη, Ῥωμανοῦ κ. τ. λ. πάντα μεσαιωνικά ὀνόματα. Πλεῖστα δὲ τούτων γινώσκωμεν και ἀκούομεν καθ' ἑκάστην, ὥστε οὐδενός δεῖ μάρτυρος ὑπὲρ τούτων.

Καὶ νῦν ἔλθωμεν ὅθεν ὠρμήθημεν, εἰς τὸν Μυζήθρᾶν· περὶ τούτου λέγω, ὅτι ἀφοῦ πάλαι ποτὲ κατὰ τὸν μέσον αἰῶνα ὠνομάσθη ὁ τυρὸς μυζήθρα, εἴτε πᾶς τυρὸς, ὅπως πιθανὸν φαίνεται μοι, εἴτε εἶδος τυροῦ μόνον, ὅπως σήμερον γίνεται, ὁ κατασκευάζων καὶ ὁ πωλῶν τὴν μυζήθραν ταύτην ἠδύνατο νὰ ὀνομάζεται καὶ ὄντως ὀνομάζεται καὶ σήμερον ἔτι ἐν Σύρῳ καὶ ἐν ἄλλαις νήσοις καὶ ἐν Πελοποννήσῳ καὶ ἀλλαχοῦ, μυζήθρας. Τὸ ἐπαγγελματικὸν τοῦτο ὄνομα ἠδύνατο ὀφθαλμοφανῶς νὰ καταστῇ κύριον ὁ Μυζήθρας, καθ' ὃν τρόπον τὸ τυρᾶς ἐγένετο Τυρᾶς-Τυρᾶδες ἐν Σελλίοις τοῦ Ἁγίου Βασιλείου τῆς Κρήτης, ὁ γιαουρτᾶς Γιαουρτᾶς ἐν Ἰκάρῳ, ὁ γαλατᾶς Γαλατᾶς πολλαχοῦ, Ξινογαλᾶς ἐν Χαλκίδι, Προβατᾶς πολλαχοῦ κ. τ. λ.

Καθ' ὃν δὲ τρόπον ἐκ τοῦ κόσκινον ἐγένετο κοσκιναῶς—Κοσκιναῶς ἀνδρωνυμικόν-ς' τοῦ Κοσκιναῖ καὶ τέλος ὁ Κοσκιναῶς τοπωνυμικόν, σκοινί-σκοιναῶς-Σκοιναῶς-ς' τοῦ Σκοιναῖ-Σκοιναῶς, κέραμος-κεραμεύς-έας-Κεραμεύς-έας-ς' τοῦ Κεραμέ(α), ὁ (Α) Κεραμὲς κώμη ἐν Κρήτῃ κ. τ. λ., οὕτως ἠδύνατο νὰ σχηματισθῆ, καὶ ἐσχηματίσθη ἀληθῶς, καὶ ἐκ τοῦ ἢ μυζήθρα-ὁ μυζήθρας-ὁ Μυζήθρας (ἀνδρωνυμικόν)-ς' τοῦ Μυζήθρα-ὁ Μυζήθρας. Ἀλλὰ θὰ μ' ἐρωτήσῃ τις ἴσως: Ἀλλ' εὐρίσκεται ἀληθῶς τὸ πρᾶυποτιθέμενον ἀνδρωνυμικόν ὁ Μυζήθρας εἴτε ἐν παλαιότεροις ἐγγράφοις εἴτε ἐν τῇ νῦν λαλουμένῃ; Εἰς τὴν ἐρώτησιν ταύτην ἀπαντῶ, ὅτι καὶ ἂν μὴ εὐρίσκετο τὸ ἀνδρωνυμικόν ὁ Μυζήθρας, πάλιν μόνη ἢ ἐκ τῶν ἀνωτέρω παρατεθέντων τσοῦτων παραδειγμάτων πηγάζουσα ἀναλογία καὶ ὁ τρόπος τοῦ σχηματισμοῦ τῶν τοιούτων τοπικῶν ὀνομάτων θὰ ἤρκει, ὅπως καταστῆσῃ πιθανὴν τὴν ἐτυμολογίαν. Νῦν δ' ὅμως εὐτυχῶς εὐρίσκεται καὶ τὸ ὄνομα, καὶ τοῦτο οὐχὶ ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις ἀλλὰ ἴσα ἴσα πρὸ τῆς κτίσεως τοῦ φρουρίου. Ἦδη δηλ. ὁ κ. Κ. Ζησίου ἐμνημόνευσεν ἐν Ἀθηνᾶς Γ' 486—7 ἐκ τῆς Συλλογῆς Miklosicch καὶ Müller Δ'. σελ. 218—219 ἱερέως Λέοντος Μουζήθρα ζῶντος περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ 13-ου αἰῶνος. Αὐτόθι ὁ κ. Ζησίου λέγει ὅτι περὶ τοῦ ὀνόματος Μυζήθρα πολλά ἐλέχθησαν ἀλλὰ κατὰ τὴν γνώμην αὐτοῦ «Ἕλλην τις κτήτωρ ἐκάλεσεν οὕτω τὸ παρά τὸν Εὐρώταν ὑψηλὸν βουνόν. . . . ὅτε βεβαίως ἔκτισε καὶ πύργον τιμαριωτικόν. . . .» Ἀλλ' ἂν τὰ μέχρι τοῦδε μὴ εἶναι παντάπασιν ἐσφαλμένα, οὐχὶ εἰς τις Ἕλλην, ἀλλ' οἱ πολλοί, οἱ περιόικοι, ἀπονέμουσι κατὰ μικρὸν τὸ ὄνομα ἢ τὸ παρωνύμιον ἀνθρώπου τινὸς εἰς τὴν χώραν ἧς ἦτο κύριος ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος. Ὅτι δὲ οὐδὲ πύργος τις ἐπὶ τοῦ βουνοῦ πρὸ τῶν Φράγγων ὑπῆρχεν ἀλλ' ἀπλῶς ὑψηλὸς βουνός, τοῦτο λέγει διαρρήδην ὁ ποιητὴς τοῦ χρονικοῦ γράφων ὅτι ὁ Γουλιέλμος εὗρεν ἐκεῖ «βουνὸν παράξενον ἀπόκομμα εἰς ὄρος. . . ὠρῖσεν ἐπάνω εἰς τὸ βουνὸν κ' ἔκτισαν ἓνα κάστρον. Οὐδὲ περὶ τοῦ ἐτύμου

τοῦ Μυζήθρα ἔκ τινος μυζήθρα καὶ τούτου ἔκ τοῦ μυζήθρα ἤκασέ τι ὁ κ. Ζησίου, διότι ὡς φαίνεται εὔτε συνῆψε τὸ παράπαν τὰ ὀνόματα ταῦτα οὔτε τὴν γενεαλογικὴν αὐτῶν σχέσιν ἐξήτασε καὶ ἐξέθηκεν.

Ἐν τῷ χρονικῷ τοῦ Μορέως φέρεται πλειστακίς ὁ τόπος Μυζήθρας, αἰεὶ οὕτω τρισυλλάβως. Ὁμοίως καὶ ἐν τοῖς χρυσοβούλλαις καὶ λοιποῖς ἐγγράφοις τῶν Παλαιολόγων ἄτινα ὁ κ. Ζησίου ἐδημοσίευσεν ἐν Ἀθηνᾶς Γ'. 434 κέξ· βραδύτερον δὲ — ἀγνοῶ πότε — συγκοπέντος τοῦ ἀτόνου τῆς παραληγοῦσης ἀσθενεὺς φθόγγου ἰ ἐγένετο Μυζήθρας-Μυσθρας-Μυστρᾶς¹⁾ καὶ τὸ ἐθνικὸν Μυστριώτης, οὐχὶ Μιστριώτης ὅπερ παντάπασι πλημμελὲς καὶ παρὰ τὴν ἱστορίαν. Ἡ συγκοπὴ τοῦ φθόγγου τούτου ἐν ἀτόνω θέσει (πρὸ βλ. ἢ μυζήθρα διὰ τὸν τόνον, ἀλλ' ὁ Μυστρᾶς!) οὐδὲν παρέχει τὸ θαυμαστόν, διότι: τὸ φαινόμενον τοῦτο τῆς συγκοπῆς τοῦ ἰ παρὰ τὸ ρ καὶ τὸ σ παρατηρεῖται οὐ μόνον παρὰ τοῖς ἄγαν φωνηεντοφάγοις Ἑλλησι τῆς Βορείας Ἑλλάδος, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς μεσημβρινεῖς, τοῖς πιστότατα καθόλου διασώζουσι τὰ φωνήεντα. πρὸ βλ. (χάρτα ἐν Κύμῃ = χάριτα, καὶ χαρτῶνων = χαριτῶνων = εὐλογῶ, περιβάλλω χάριτι ἐν Κύπρῳ, κορφὴ ἤδη παρὰ Προδρόμῳ Γ'. 578), περβόλι-περβολάρις-περβολικά, στάρι-σταρένια, ἀρλόος ἐν Θήρᾳ = ἀρυλόγος, κόσκινόν τι κ. τ. λ. ἄλλα παραδείγματα ἐν Einleitung σελ. 348.

Εἶπον ὅτι πιθανόν φαίνεται μοι ὅτι ἡ μυζήθρα ἐσήμαινε κατ' ἀρχὰς καὶ ὅπερ ἡμεῖς νῦν κατ' ἐξοχὴν λέγομεν τυρί· ἐπὶ τὴν εἰκασίαν ταύτην ἄγει με ἡ παρατήρησις ὅτι εἶδη τινὰ τυροῦ φέρουσιν ὀνόματα θηλυκοῦ γένους, ἄτινα ὄντα τὴν ἀρχὴν προδήλως ἐπίθετα ἀπορεῖται τίνος ἕνεκα λέγονται κατὰ θηλυκὸν γένος. πρὸ βλ. ἡ μαλάκα = ὁ γλωρός, μαλακός, τυρός. κοπανιστῆ = τυρός τις κατασκευαζόμενος ἐπὶ τῶν Κυκλάδων, τῆς Χίου καὶ ἀλλαχοῦ (ἐνιαχοῦ καὶ διὰ πιπερεᾶς) κοπανιζόμενος ὅθεν τὸ ὄνομα. Ἡ σύζυμμη οὕτω καλεῖται ἐν Κρήτῃ ὁ τυρός ὁ ἐπιπλέων ἐν τῷ ζέοντι λέβητι καὶ ἐκεῖθεν λαμβανόμενος διὰ τινος μεγάλου κοχλιαρίου μετὰ τινος ὀρροῦ (ὅς ἐν Κρήτῃ λέγεται Χουμάς) καὶ ἐσθιόμενος οὕτω θερμός.

Ταῦτα βεβαίως θὰ ἐσχηματίσθησαν τῇ παραλείψει τοῦ μυζήθρα. Σήμερον ἐπὶ μὲν τῶν Κυκλάδων τὸ ὄνομα μυζήθρα οὔτε τὸν αἰγίον οὔτε τὸν γλωρόν τυρόν σημαίνει, ἀλλὰ τὸν κατασκευαζόμενον δεύτερον, ἦτοι ἀφοῦ πρῶτον διὰ τῆς πυτιᾶς πῆξουν τὸ γάλα γλιαρόν ἔτι ὄν ἅμα ἀμελγθὲν καὶ διὰ τοῦ ταρακτοῦ ταραζοῦ αὐτὸ ὥστε τὸ πεπηγὸς νὰ συσσωρευθῆ εἰς μᾶζάν τινα καὶ ἐξαχθὲν ἐντεθῆ εἰς τὸ τυπεῖον (τουπεῖ), κατασκευαζοῦν οὕτως τὴν λεγομένην μαλάκαν, ἣτις ξηραθεῖσα γίνεται ὁ τυρός, τὸ τυρί κατ' ἐξοχὴν σήμερον· ἔπειτα τὸ ὑπολειφθὲν ἐν τῷ λέβητι γάλα,

1) Καὶ τόπος Μιζισθρός ἀναγινώσκεται ἐν Miklosicch καὶ Müller A'. ριδ', οὗ τὸ σθηρ πιθανῶς προῆλθεν ἐκ συμφύρσεως τῶν δύο σχηματισμῶν τοῦ Μυζήθρας καὶ Μυστρᾶς.

ἀφοῦ ρίψωσι καὶ βραχὺ μέρος ἀπήκτου καὶ δὴ ἀγνοῦ γάλακτος, θερμαίνουσι μέχρι ζέσεως, οὐδαμῶς δι' οὐδενὸς ὀργάνου ταραττοντες αὐτὸ, καὶ τότε ζέσαν χωρίζεται εἰς τὸν ὀρρόν, ὑγρὸν ὑποκίτρινον, καὶ εἰς στερεὰν λευκὴν οὐσίαν, ἣτις ἐπιπλέει ἐπὶ τοῦ ὀρροῦ καὶ λαμβανομένη διὰ μεγάλου ξυλίνου διατρύτου κοχλιαρίου ἐντίθεται εἰς μικρότερα τυπεῖα, ἐνθα ἀφιέμενος ἀποβάλλει ἅπαν τὸ ὑγρὸν καὶ λαμβάνει τὸ σχῆμα τοῦ τοπείου. Ὁ δεῦτερος οὗτος τυρὸς ὁ διὰ τῆς ζέσεως ἐκ τοῦ γάλακτος ἀφαιρούμενος λέγεται μυζήθρα καὶ ἐν μὲν Κρήτῃ μόνον ἐφ' ὅσον εἶναι γλωρός, μαλακὸς φέρει τὸ ὄνομα τοῦτο, λεγόμενος καὶ γλυκειὰ μυζήθρα ἐφ' ὅσον εἶναι ἀνάλιστος καὶ μυζήθρα ἀπλῶς ὅταν εἶναι ἠλισμένο· ξηρανθεὶς δὲ καὶ ἐξαχθεὶς ἐκ τοῦ τυπείου ὀνομάζεται οὐχὶ πλέον μυζήθρα, ἀλλ' ἀ(ν)θότυρος, ὡς ἄνθος τοῦ τυροῦ, διότι ἀληθῶς παχύτερός πως εἶναι τὴν σύστασιν· ἐπὶ δὲ τῶν Κυκλάδων ὀνομάζεται μυζήθρα ὁ τυρὸς οὗτος καὶ ἀφοῦ ξηρανθῆ. Ἐν Σφακίοις τῆς Κρήτης τὸν δεῦτερον τυρὸν τοῦτον δὲν ἐμβάλλουσιν εἰς τυπεῖα, ἀλλ' εἰς πίθους μεγάλους ἐνθα ἀλατίζουσι καὶ φυρῶσι καὶ πιέζουσιν αὐτὸν ὥστε νὰ μὴ ἔχη κενὰ ἐν ἑαυτῷ, καὶ παρελθόντων τῶν καυσῶνων ἦτοι ἀπὸ τοῦ Σεπτεμβρίου μηνὸς λαμβάνοντες μεταφέρουσι τὴν μᾶζαν ταύτην μαλακὴν αἰεὶ διατελοῦσαν καὶ οὐδὲν ἔχουσαν σχῆμα, καὶ καλοῦσι μυζήθραν, καὶ ξινομυζήθραν διότι διὰ τὴν ἐν τῷ μεταξύ γενομένην χημικὴν ζύμωσιν καθίσταται ὑποξυς.

Ἰδιαιτέρας δὲ παρατηρήσεις ἀξίαι φαίνονται μοι καὶ αἱ ποικίλαι τύχαι τῆς ἀληθείας ταύτης· ὑπάρχουσα δηλ. πρῶτον αὕτη ἐν τοῖς αὐτόχθοσιν ὀρθῶς ὑπολαμβάνουσιν ὅτι τὸ φρούριον αὐτῶν ἀπὸ τοῦ τυροῦ ἔσχε τὴν ἐπωνυμίαν, ἐτάφη ἔπειτα ἀτόπως ὑπὸ τὰ σκώμματα τοῦ εὐφυοῦς Γαλάτου Guillet. Ὁ Δουκάγκιος συνῆφεν αὐθις τὰς ὀνομασίας ταύτας μυζήθρα-Μυζηθρᾶς, ἀλλ' ἀτυχῶς ἀντιστρέψας τὴν σχέσιν αὐτῶν καὶ παράγων τὸ προσηγορικὸν ἐκ τοῦ τοπωνυμικοῦ καὶ οὐχὶ ὅπως ὤφειλε τὴν τοπωνυμίαν ἐκ τῆς τοῦ τυροῦ προσηγορίας ἤμαρτε τοῦ ἀληθοῦς. Τὰς γραμματικὰς καὶ ἄλλας δυσκολίας τῆς γνώμης ταύτης πρὸ ὀφθαλμῶν ἔχοντες ὁ τε Κοραῆς καὶ ὁ Krumbacher καὶ ἄλλοι ἐπρέσβευσαν μετὰ τινος ὑπερκριτικῆς ὅτι οὐδὲν κοινὸν ἔχουσι τὰ ὀνόματα ταῦτα, καὶ ἄλλοι μὲν λ. χ. Κοραῆς Krumbacher, G. Meyer ἐξήτασαν τὸ ἔτυμον μόνου τοῦ προσηγορικοῦ, ἄλλοι δὲ λ. χ. ὁ Καππώτας μόνου τοῦ τοπωνυμικοῦ, πάντες οὕτω χωρίζοντες καὶ διασπῶντες ἀπ' ἀλλήλων τὰ φύσει ἠνωμένα. Τοιαύτη ἡ τύχη τῆς ἀληθείας καὶ τῶν ταύτην θηρευόντων πολυπλανῶν ἀνθρώπων.

Ἐν Ἀθήναις.

Γ. Ν. Χατζιδάκις.